

Határozatok Tára

JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2022. január 27.¹

C-43/21. sz. ügy

FCC Česká republika s.r.o.

(a Nejvyšší správní soud [legfelsőbb közigazgatási bíróság, Cseh Köztársaság] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – 2010/75/EU irányelv – Ipari kibocsátások – A környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése – Létesítmény jelentős változtatása – A hulladéklerakóban történő lerakás időtartamának meghosszabbítása”

I. Bevezetés

1. Hogyan kell értelmezni a létesítmény „jelentős változtatása” fogalmát az ipari kibocsátásokról szóló irányelv² alkalmazása során? Pontosabban, a hulladéklerakó jelentős változtatásának minősül-e annak az időtartamnak a meghosszabbítása, amely alatt további hulladékot lehet a hulladéklerakóba helyezni, ha ez nem módosítja sem a hulladék jóváhagyott legnagyobb terjedelmét, sem a hulladéklerakó teljes kapacitását? Erre a kérdésre kell választ adnia a Bíróságnak a jelen eljárásban.

2. A Bíróság által első alkalommal értelmezendő „jelentős változtatás” fogalom jelentősége abban rejlik, hogy a létesítmények jelentős változtatására különleges követelmények vonatkoznak – különösen a nyilvánosság részvétele és a harmadik személyek jogvédelme tekintetében, az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 20. cikke (2) bekezdésének, valamint 24. és 25. cikkének megfelelően. Az értelmezéshez útmutatást adhat a KHV-irányelvvel³ kapcsolatos ítélkezési gyakorlat és az Aarhusi Egyezmény⁴, amelyet az ipari kibocsátásokról szóló irányelvnek a nyilvánosság részvételére és a jogvédelemre vonatkozó rendelkezéseivel hajtanak végre.

¹ Eredeti nyelv: német.

² Az ipari kibocsátásokról (a környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése) szóló, 2010. november 24-i 2010/75/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2010. L 334., 17. o.; helyesbítések: HL 2012. L 158., 25. o.; HL 2017. L 22., 86. o.; HL 2017. L 158., 51. o.).

³ A legutóbb a 2014/52/EU irányelvvel módosított (HL 2014. L 124., 1. o.), az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2011. december 13-i 2011/92/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 26., 1. o.).

⁴ A 2005. február 17-i 2005/370/EK tanácsi határozattal (HL 2005. L 124., 1. o.) elfogadott, a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáféréstől, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló 1998. évi egyezmény (HL 2005. L 124., 4. o.).

II. Jogi háttér

A. Nemzetközi jog– Az Aarhusi Egyezmény

3. Mivel az ipari kibocsátásokról szóló irányelvben szereplő, a nyilvánosság részvételére vonatkozó rendelkezések az Aarhusi Egyezményt hajtják végre, ismertetni kell ez utóbbi releváns rendelkezéseit.

4. Az Aarhusi Egyezmény célkitűzése az 1. cikkből következik:

„A jelen és jövő generációkban élő minden egyén azon jogának védelme érdekében, hogy egészségének és jólétének megfelelő környezetben éljen, ezen egyezményben részes valamennyi Fél garantálja a nyilvánosság számára a jogot az információk hozzáférhetőségéhez, a döntéshozatalban való részvételhez és az igazságszolgáltatás igénybevételéhez a környezetvédelmi ügyekben a jelen Egyezmény rendelkezései szerint.”

5. Az Aarhusi Egyezmény 6. cikke szabályozza a nyilvánosságnak a meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban való részvételét:

„(1) Valamennyi Fél

a) az I. mellékletben felsorolt javasolt tevékenységek engedélyezési eljárása során hozandó döntésben betartja e cikk rendelkezéseit;

[...]

(4) Valamennyi Fél biztosítja a nyilvánosság korai fázisban való részvételét, amikor az összes választási lehetőség még nyitott, és hatékony társadalmi részvétel valósulhat meg.

(6) Valamennyi Fél előírja az illetékes hatóságoknak, hogy az érintett nyilvánosságnak biztosítsák a jelen cikkben szabályozott környezeti döntéshozatalban való részvételéhez szükséges összes releváns, a közösségi részvétel idején rendelkezésre álló információba való betekintés lehetőségét, [...] azonnal, amint az adott információ rendelkezésre áll. [...]

[...]

(10) Valamennyi Fél biztosítja azt, hogy amikor a hatóság felülvizsgálja vagy időszerűsíti az (1) bekezdésben meghatározott tevékenységre vonatkozó működési feltételeket, az e cikk (2)–(9) bekezdéseiben foglalt rendelkezéseket, amennyiben szükségesnek látszanak, a szükséges változtatásokkal alkalmazza.

[...]”

6. E rendelkezés többi bekezdése a nyilvánosság részvételével és a tevékenység környezeti hatásainak vizsgálatával kapcsolatos részletes szabályokat határozza meg.

7. Az Aarhusi Egyezmény I. melléklete sorolja fel azokat a tevékenységeket, amelyekkel kapcsolatban a 6. cikk (1) bekezdésének a) pontja alapján kötelező a nyilvánosság részvétele. Az 5. pont negyedik franciabekezdésében a következő szerepel: „napi 10 tonnánál nagyobb mennyiséget fogadó lerakó vagy 25 ezer tonna összkapacitást meghaladó hulladéklerakó, ide nem értve a semleges hulladékokat fogadó lerakókat”.

8. Az Aarhusi Egyezmény I. melléklete 22. pontjának első mondata értelmében „a fenti tevékenységek bármilyen változása vagy kiterjesztése a 6. cikk (1) bekezdésének a) pontja alá esik, amennyiben a változás vagy kiterjesztés önmaga megfelel a jelen mellékletben foglalt feltételeknek/határértékeknek”.

B. Az uniós jog – Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv

9. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv (18) preambulumbekkezdése meghatározza a jelentős változtatás fogalmát:

„Egy létesítmény megváltoztatásakor nőhet a környezetszennyezés mértéke. Az üzemeltetőknek értesíteniük kell az illetékes hatóságot minden olyan tervezett változtatásról, amely hatással lehet a környezetre. A létesítmények olyan jelentős változtatásához, ami az emberi egészségre vagy a környezetre jelentős káros hatással lehet, ezen irányelvnek megfelelően kiadott engedély szükséges.”

10. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv (27) preambulumbekkezdése szerint a nyilvánosság részvételére és a jogvédelemre vonatkozó rendelkezések az Aarhusi Egyezményt hajtják végre:

„[Az] [...] [Aarhusi Egyezménynek] megfelelően a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő hatékony részvétele szükséges ahhoz, hogy lehetőség nyíljon a nyilvánosság számára az adott határozatok szempontjából lényeges vélemények és aggályok kifejezésére, illetve a döntéshozók számára azok figyelembevételére, növelve ezzel a döntéshozatali folyamat számonkérhetőségét és átláthatóságát, valamint hozzájárulva a környezetvédelemmel kapcsolatos kérdések tudatosításához és a meghozott döntések támogatásához. A nyilvánosság érintett tagjai számára biztosítani kell az igazságszolgáltatáshoz való jogot, hozzájárulva ily módon az emberi egészség és a jólét követelményeinek megfelelő környezetben való élet jogához.”

11. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv tárgyát az 1. cikk határozza meg:

„Ez az irányelv az ipari tevékenységekből származó környezetszennyezés integrált megelőzésére és csökkentésére vonatkozó szabályokat határozza meg.

Emellett olyan szabályokat tartalmaz, amelyeket a szennyező anyagok kibocsátásának megelőzésére vagy, ahol az nem lehetséges, a levegőbe, vízbe vagy a talajba történő kibocsátások csökkentésére és a hulladék keletkezésének megelőzésére dolgoztak ki a környezet egészének magas szintű védelme érdekében.”

12. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 9. pontja a jelentős változtatás fogalmát úgy határozza meg, hogy az „egy létesítmény, tüzelőberendezés, hulladékégető vagy hulladék-együttégető mű bővítése, illetve a jellegét vagy működését érintő változtatás, amely jelentős káros hatással lehet az emberi egészségre vagy a környezetre”.

13. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 4. cikkének (1) bekezdése az engedély szükségességét írja elő:

„A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy egyetlen létesítmény [...] se működhessen engedély nélkül.

[...]”

14. A napi 10 tonna hulladéknál többet fogadó vagy 25 ezer tonnánál nagyobb össz-befogadóképességű hulladéklerakók – az inert hulladékokat fogadó lerakók kivételével – az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 3. pontja és I. mellékletének 5.4. pontja, valamint a hulladéklerakókról szóló irányelv⁵ 2. cikkének g) pontja szerint az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 4. cikke értelmében vett létesítményeknek minősülnek.

15. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 20. cikke a létesítmény változtatásaira vonatkozik:

„(1) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az üzemeltető tájékoztassa az illetékes hatóságot bármilyen, a létesítmény jellegében vagy működésében tervezett változtatásról vagy a létesítmény bővítéséről, amelynek hatása lehet a környezetre. Ahol szükséges, az illetékes hatóság megújítja az engedélyt.

(2) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy olyan engedély nélkül, amelyet ennek az irányelvnek megfelelően adtak ki, ne hajtsanak végre jelentős, az üzemeltető által tervezett változtatásokat.

Az engedélykérelemnek és az illetékes hatóság határozatának ki kell terjednie a létesítmény olyan részeire és a 12. cikkben felsorolt részletekre, amelyeket a jelentős változtatás érinthet.

(3) A létesítmény jellegének vagy működésének megváltoztatása vagy a létesítmény bővítése jelentősnek minősül, ha a változtatás vagy a bővítés önmagában eléri az I. mellékletben a kapacitásra vonatkozóan meghatározott küszöbértékeket.”

16. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 24. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján az érintetteknek kellő időben hatékony lehetőséget kell kapniuk a jelentős változtatás iránti engedély kiadására irányuló eljárásban történő részvételre. Az érintettek ezen engedély anyagi jogi és eljárásjogi jogszerűségének felülvizsgálatát a 25. cikk alapján kérhetik.

III. A tényállás és az előzetes döntéshozatal iránti kérelem

17. Az FCC Česká republika cseh gazdasági társaság, amely az ipari kibocsátásokról szóló irányelvnek megfelelően kiadott engedély alapján hulladéklerakót üzemeltet Prága Ďáblice kerületében.

⁵ Az 1999/31/EK tanácsi irányelvnek a hulladéknak minősülő fémhigany tárolására vonatkozó különös követelmények tekintetében történő módosításáról szóló, 2011. december 5-i 2011/97/EU tanácsi irányelvvel (HL 2011. L 328., 49. o.) módosított, a hulladéklerakókról szóló, 1999. április 26-i 1999/31/EK tanácsi irányelv (HL 1999. L 182., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 4. kötet, 228. o.).

18. A hulladéklerakó üzemeltetésére vonatkozó integrált engedélyt 2007-ben adták ki, és azt több alkalommal módosították, különösképpen két alkalommal meghosszabbították a lerakás időtartamát. 2015 végén az FCC azt kérte a Magistrát hlavního města Prahy-tól (prágai városi önkormányzat, Csehország), hogy végezze el az integrált engedély 13. módosítását, mivel a hulladéklerakó eredetileg tervezett kapacitását még nem használták ki teljes mértékben, és a meglévő engedély szerint a lerakást 2015 végén be kell fejezni. 2015. december 29-én a prágai városi önkormányzat két évvel meghosszabbította a lerakás időtartamát. E határozat sem a hulladéklerakó teljes kapacitását, sem annak legnagyobb méretét nem módosította.⁶

19. A prágai városi önkormányzat határozatával szemben Prága főváros azon kerülete, amelynek a területén a hulladéklerakó megtalálható volt, valamint egy olyan szervezet, amelynek fő célja a természet és a táj védelme, és amelynek keretében az állampolgárok e védelemben való részvétele megvalósul, fellebbezést nyújtott be. Az alperes, a Ministerstvo životního prostředí (környezetvédelmi minisztérium) azonban a fellebbezést mint elfogadhatatlant elutasította, mivel a fellebbezők nem vettek részt félként az integrált engedély módosítására irányuló eljárásban.

20. A két fellebbező ezt követően keresetet nyújtott be az alperes határozata ellen. A Městský soud v Praze (prágai városi bíróság, Csehország) helyt adott a keresetnek, hatályon kívül helyezte a prágai városi önkormányzat határozatát, és további eljárásra visszautalta az ügyet. Annak értékelése során, hogy a fellebbezők félként vesznek-e részt az eljárásban, releváns ugyanis az a kérdés, hogy az integrált engedély módosítása a FCC által üzemeltetett létesítmény „jelentős változtatásának” minősült-e. Ettől függ tehát, hogy az eljárásban ki vehet részt.

21. A Městský soud (városi bíróság) megállapította, hogy a „projekt” tartalma időben is meghatározható, és hogy a létesítmény üzemeltetése időtartamának meghosszabbítását a projekt tartalmának módosításaként kell értelmezni. Ha tehát kezdetben valamely létesítmény üzemeltetését csak egy bizonyos időtartamra engedélyezték, akkor az engedélyezett üzemeltetési időszak végét követően nem értékelik a környezetre gyakorolt hatásait, mivel semmilyen „további hatást” nem feltételeztek. Az üzemeltetési időszak meghosszabbítása a környezeti hatások meghosszabbítását jelenti.

22. Az FCC a Městský soud (városi bíróság) ítéletével szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Nejvyšší správní soudhoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Cseh Köztársaság).

23. A Cseh Köztársaság legfelsőbb közigazgatási bírósága ennél fogva a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Ügy kell-e értelmezni az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 9. pontját, hogy valamely létesítmény »jelentős változtatásának« fogalma még akkor is magában foglalja a hulladéklerakóban történő lerakás időtartamának meghosszabbítását, ha egyidejűleg nem kerül sor sem a hulladéklerakó jóváhagyott legnagyobb terjedelmének, sem teljes engedélyezett kapacitásának módosítására?”

⁶ Úgy tűnik, hogy a szóban forgó engedély elérhető az interneten a <https://ippc.mzp.cz/iphttps://ippc.mzp.cz/ippc/ippc.nsf/xsp/.ibmmadres/domino/OpenAttachment/ippc/ippc.nsf/215B32AAF47F72E0C1257F32002C2B15/Files/zmena%20IP.pdf> címen. A hulladéklerakóra vonatkozóan kiadott engedélyekkel kapcsolatos további információk a [https://www.mzp.cz/ippc/ippc4.nsf/\\$\\$OpenDominoDocument.xsp?documentId=4D88556E61533616C1257B82004CE066&action=openDocument](https://www.mzp.cz/ippc/ippc4.nsf/$$OpenDominoDocument.xsp?documentId=4D88556E61533616C1257B82004CE066&action=openDocument) címen tekinthetők meg. A Bizottság szerint a hulladéklerakás időtartamát azóta legalább még egyszer két évvel meghosszabbították. Ezzel szemben a hulladéklerakó legutóbbi, jelentősnek elismert változtatásáról a Bizottság szerint 2009-ben döntöttek.

24. A Cseh Köztársaság és az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket nyújtott be. A Bíróság eltekintett a szóbeli tárgyalás megtartásától.

IV. A jogkérdésről

25. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem annak tisztázására irányul, hogy a hulladékok hulladéklerakóban való elhelyezése időtartamának meghosszabbítása akkor is e létesítménynek az ipari kibocsátásokról szóló irányelv értelmében vett jelentős változtatásának minősül-e, ha egyidejűleg nem kerül sor sem a hulladéklerakó jóváhagyott legnagyobb terjedelmének, sem teljes engedélyezett kapacitásának módosítására.

26. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a szóban forgó hulladéklerakót eredetileg az ipari kibocsátásokról szóló irányelv alapján engedélyezték. Ennélfogva – és az interneten elérhető információk⁷ alapján – abból kell kiindulni, hogy a hulladéklerakó elég nagy ahhoz, hogy az irányelv hatálya alá tartozzon, azaz napi 10 tonna hulladéknál többet fogad, vagy 25 ezer tonnánál nagyobb teljes kapacitással rendelkezik.

27. Amennyiben a hulladéklerakás időtartamának szóban forgó meghosszabbítása jelentős változtatásnak minősül, ehhez az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 20. cikkének (2) bekezdése értelmében az irányelv szerinti engedély szükséges. Ebben az esetben a közigazgatási eljárásnak magában kell foglalnia a nyilvánosság részvételét (24. cikk), és az érintettek kérhetik az engedély bírósági felülvizsgálatát (25. cikk). Más olyan változtatásról, amely hatással lehet a környezetre, az üzemeltetőnek ezzel szemben csak tájékoztatnia kell az illetékes hatóságot (a 20. cikk (1) bekezdése).

28. Mivel az alapügyben az engedélyező hatóság nem állapította meg jelentős változtatás fennállását, nem került sor a nyilvánosság részvételére. Ha ez az értékelés helytálló volt, akkor úgy tűnik, hogy a felperesek a cseh jog alapján nem támadhatják meg a szóban forgó engedélyt, és az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem tartalmaz az uniós jog szerinti szélesebb körű jogorvoslathoz való jogra utaló támpontot. Ezért a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell tudnia, hogy a szóban forgó engedély jelentős változtatásra vonatkozott-e.

29. E kérdés megválaszolásához először a jelentős változtatásnak az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 9. pontjában szereplő meghatározását (lásd az A. pontot), majd az Aarhusi Egyezményt (lásd a B. pontot) vizsgálom meg. Ezt követően az így kialakított értelmezést a jelen ügy körülményeire tekintettel pontosítani fogom (lásd a C. pontot).

A. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének (9) bekezdése

30. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 9. pontja a jelentős változtatást úgy határozza meg, hogy az egy létesítmény bővítése, illetve a jellegét vagy működését érintő változtatás, amely jelentős káros hatással lehet az emberi egészségre vagy a környezetre.

31. Kétségtelen, hogy a kérdést előterjesztő bíróság felveti azt a kérdést, hogy a KHV-irányelvvvel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat, amely szerint valamely engedély meghosszabbítása – a létesítmény fizikailag érintő munkálatok vagy beavatkozás hiányában – nem igényel új környezeti

⁷ Hivatkozás a 6. lábjegyzetben, lásd az alábbi 54–57. pontot is.

hatásvizsgálatot,⁸ alkalmazható-e az ipari kibocsátásokról szóló irányelv értelmezésére. Ez az ítélkezési gyakorlat azonban a projektnek a KHV-irányelv 1. cikke (2) bekezdésének a) pontjában szereplő meghatározásán alapul,⁹ amely szűkebb, mint a jelentős változtatásnak az ipari kibocsátásokról szóló irányelvben szereplő fogalma.

32. A KHV-irányelv 1. cikke (2) bekezdésének a) pontja úgy határozza meg a projekt fogalmát, hogy az épületek vagy egyéb létesítmények kivitelezése, és egyéb beavatkozások a természetes környezetbe és tájba, beleértve az ásványkincsek kiaknázását is. Így e rendelkezés kifejezetten munkálatokra vagy beavatkozásokra irányul.

33. Ezzel szemben a jelentős változtatásnak az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 9. pontjában szereplő meghatározása elvontabb fogalmakat használ, nevezetesen a létesítmény bővítését, illetve a jellegét vagy működését érintő változtatást. Ezeket a fogalmakat nyitottabban lehet értelmezni.

34. Ennélfogva a KHV-irányelvre vonatkozó ítélkezési gyakorlatot nem lehet közvetlenül alkalmazni.

35. Mindazonáltal a további hulladék lerakása időtartamának pusztán meghosszabbítása a hulladéklerakó jóváhagyott legnagyobb terjedelmének vagy teljes engedélyezett kapacitásának egyidejű módosítása hiányában nem változtatja meg a hulladéklerakó működését vagy jellegét.

36. A meghosszabbítás sem területi szempontból, sem a tervezett mennyiség szempontjából nem bővíti a hulladéklerakót. Ez kétségtelenül csak a ténylegesen lerakott hulladék mennyiségének növelését teszi lehetővé, feltehetően mintegy 50 000 tonna további hulladékkal,¹⁰ amelyet meghosszabbítás nélkül már nem lehetne ott lerakni.

37. Ez a meghosszabbítás mindenesetre a hulladéklerakó üzemeltetésének időbeli kiterjesztését jelenti.¹¹ Kétségtelen, hogy az ilyen időbeli változtatás nem áll a „bővítés” szó jelentésének középpontjában. Ennek lényege inkább a „növelés” fogalomnak felel meg, valószínűleg nem csak a német nyelvi változatban.¹² Ennek ellenére a fogalom jelentése nem feltétlenül zárja ki, hogy az engedély meghosszabbítása a létesítmény üzemeltetése időbeli kiterjesztésének minősüljön.

38. A bővítés fogalmának ezen értelmezését az ipari kibocsátásokról szóló irányelv célkitűzése indokolja. Az 1. cikk szerint az irányelv célja a környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése az I. mellékletben felsorolt tevékenységekből származó szennyező anyagok kibocsátásának megelőzésére vagy a levegőbe, vízbe vagy a talajba történő kibocsátások megelőzésére vagy csökkentésére irányuló intézkedések meghatározása által, a környezet magas

⁸ 2011. március 17-i Brussels Hoofdstedelijk Gewest és társai ítélet (C-275/09, EU:C:2011:154, 24. pont); 2012. április 19-i Pro-Braine és társai ítélet (C-121/11, EU:C:2012:225, 32. pont).

⁹ 2011. március 17-i Brussels Hoofdstedelijk Gewest és társai ítélet (C-275/09, EU:C:2011:154, 20. és azt követő pontok); 2012. április 19-i Pro-Braine és társai ítélet (C-121/11, EU:C:2012:225, 31. pont).

¹⁰ A szóban forgó határozat 4. oldala, hivatkozás a 6. lábjegyzetben.

¹¹ Lásd már: az Inter-Environnement Wallonie és Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen ügyre vonatkozó indítványom (C-411/17, EU:C:2018:972, 101. pont).

¹² Az angol és a francia nyelvi változat az „extension” fogalmat használja.

szintű védelme érdekében.¹³ Mivel az ipari kibocsátásokról szóló irányelv célját tehát tágan határozták meg,¹⁴ a jelentős változtatás fogalmát nem lehet szűken értelmezni. Valójában a környezet magas szintű védelmének célkitűzése kell, hogy meghatározó legyen.

39. Ezt jelzi az ipari kibocsátásokról szóló irányelv (18) preambulumbekzdése is. E rendelkezésben a jelentős változtatásokat csak azzal jellemzik, hogy azok jelentős káros hatással lehetnek az emberi egészségre vagy a környezetre. A létesítmény működésében és jellegében történő változtatásokról vagy a létesítmény bővítéséről e preambulumbekzdésben nincs szó. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 9. pontjában foglalt meghatározásban szereplő, a változtatásra vonatkozó egyéb viszonyítási pontokat ennél fogva nem megszorítóan, hanem kiterjesztően, nevezetesen a lehetséges változtatások átfogó magyarázata értelmében kell értelmezni.

40. A jelentős változás fogalmának behatárolása ezzel szemben elsősorban a tevékenység lehetséges további környezeti hatásaiban keresendő. Ennél fogva csak azok a változtatások nem jelentősek, amelyek a korábban fennálló állapothoz képest nem gyakorolhatnak további jelentős káros hatást az emberi egészségre vagy a környezetre. Azok a változtatások viszont, amelyeknek további jelentős hatásuk lehet, a magas szintű védelem biztosítása érdekében nagyobb figyelmet igényelnek.

41. Közbenső következtetésként tehát megállapítható, hogy a hulladéklerakás időtartamának a hulladéklerakó jóváhagyott legnagyobb terjedelmének vagy teljes engedélyezett kapacitásának módosítása hiányában történő pusztá meghosszabbítása a létesítmény üzemeltetésének időbeli kiterjesztése értelmében az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 9. pontja szerinti jelentős változtatásnak minősülhet, amennyiben ez a meghosszabbítás további jelentős káros hatást gyakorolhat az emberi egészségre vagy a környezetre.

B. Az Aarhusi Egyezmény

42. Ez az értelmezés összhangban van az Aarhusi Egyezménnyel is. Az 1. cikk szerint az Egyezmény célja, hogy biztosítsa a nyilvánosság részvételét a döntéshozatali eljárásokban. A 6. cikk e célból a nyilvánosság részvételére vonatkozó bizonyos szabályokat ír elő. A napi 10 tonna hulladéknál többet fogadó vagy 25 000 tonnát meghaladó összkapacitású hulladéklerakókra az Aarhusi Egyezmény I. melléklete 5. pontjának negyedik franciabekezdése értelmében ezek a szabályok vonatkoznak.

43. Mivel az ipari kibocsátásokról szóló irányelv célja a (27) preambulumbekzdés szerint az Aarhusi Egyezménynek a nyilvánosság részvételére vonatkozó rendelkezéseinek a végrehajtása, és a jelentős változtatás fogalma meghatározó a nyilvánosság részvételének terjedelme szempontjából, az Egyezményt figyelembe kell venni az irányelv e fogalmának értelmezése során.¹⁵

¹³ 2009. január 22-i Association nationale pour la protection des eaux et rivières és Association OABA ítélet (C-473/07, EU:C:2009:30, 25. pont, lásd a 40. pontot is); 2011. május 26-i Stichting Natuur en Milieu és társai ítélet (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, 72. pont); 2011. december 15-i Møller ítélet (C-585/10, EU:C:2011:847, 29. pont); 2013. január 15-i Križan és társai ítélet (C-416/10, EU:C:2013:8, 108. pont).

¹⁴ 2009. január 22-i Association nationale pour la protection des eaux et rivières et Association OABA ítélet (C-473/07, EU:C:2009:30, 27. pont); 2011. december 15-i Møller ítélet (C-585/10, EU:C:2011:847, 31. pont).

¹⁵ Lásd ebben az értelemben: 2013. január 15-i Križan és társai ítélet (C-416/10, EU:C:2013:8, 77. pont). Lásd továbbá a KHV-irányelvvel kapcsolatban: 2011. május 12-i Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen ítélet (C-115/09, EU:C:2011:289, 41. pont); 2015. április 16-i Gruber ítélet (C-570/13, EU:C:2015:231, 34. pont).

44. Az Aarhusi Egyezmény 6. cikkének (10) bekezdése értelmében valamennyi fél biztosítja azt, hogy amikor a hatóság felülvizsgálja vagy időszerűsíti a 6. cikk hatálya alá tartozó tevékenységre vonatkozó működési feltételeket, a nyilvánosság részvételére vonatkozó rendelkezéseket, amennyiben szükségesnek látszanak, a szükséges változtatásokkal alkalmazza.

45. Az Aarhusi Egyezmény Jogkövetési Bizottságának¹⁶ döntési gyakorlata, amelyet a szerződő felek, köztük az Unió is jóváhagyott, fontos iránymutatásokat tartalmaz e rendelkezés értelmezéséhez.

46. A Jogkövetési Bizottság úgy véli, hogy valamely tevékenység engedélyezett időtartama egyértelműen az adott tevékenység működési feltételének, mégpedig fontos működési feltételének minősül. Ennélfogva ezen időtartam bármilyen módosítása – akár lerövidítése, akár meghosszabbítása – az Aarhusi Egyezmény 6. cikkének (10) bekezdése értelmében a tevékenységre vonatkozó működési feltételek felülvizsgálatának vagy időszerűsítésének minősül.¹⁷

47. Kétségtelen, hogy az Aarhusi Egyezmény 6. cikkének (10) bekezdése a nyilvánosság részvételére vonatkozó szabályok alkalmazását csak a szükséges változtatásokkal és annyiban írja elő, amennyiben azok szükségesnek látszanak. A Jogkövetési Bizottság azonban a 6. cikk alkalmazása alóli kivételeket csak akkor tartja szükségesnek, ha az engedélyezett időtartam módosítása minimális időtartamra szól, és nyilvánvalóan nincs hatással, vagy csak jelentéktelen hatással van a környezetre.¹⁸

48. Bár első pillantásra ez a megállapítás messzebbre megy, mint az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikke 9. pontjának általam kidolgozott értelmezése, a környezetre gyakorolt lehetséges hatások a Jogkövetési Bizottság számára is központi elhatárolási kritériumot jelentenek.¹⁹

C. A lehetséges jelentős környezeti hatások értékelése

49. Mindazonáltal az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megválaszolásához még foglalkozni kell a további jelentős környezeti hatások értékelésével a szóban forgó engedély alapján, mivel e hatások lehetővé teszik a létesítmény jelentős és jelentéktelen változtatásainak elhatárolását.

¹⁶ Aarhus Convention Compliance Committee (a továbbiakban: Jogkövetési Bizottság); lásd erre vonatkozóan: az Edwards ügyre vonatkozó indítványom (C-260/11, EU:C:2012:645, 8. pont); Cruz Villalón főtanácsnok Gemeinde Altrip és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-72/12, EU:C:2013:422, 101. pont); Jääskinen főtanácsnok Tanács és társai kontra Vereniging Milieudefensie és Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht egyesített ügyekre vonatkozó indítványa (C-401/12 P–C-403/12 P, EU:C:2014:310, 114. pont); Jääskinen főtanácsnok Tanács és Bizottság kontra Stichting Natuur en Milieu és Pesticide Action Network Europe egyesített ügyekre vonatkozó indítványa (C-404/12 P és C-405/12 P, EU:C:2014:309, 23. pont); Bobek főtanácsnok Folk ügyre vonatkozó indítványa (C-529/15, EU:C:2017:1, 86. pont); Bobek főtanácsnok Stichting Varkens in Nood és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-826/18, EU:C:2020:514, 77. pont).

¹⁷ 2018. október 4-i megállapítások és ajánlások, Stichting Greenpeace Netherlands kontra Hollandia (Borssele atomerőmű) (ACCC/C/2014/104, ECE/MP.PP/C.1/2019/3, 65. pont); 2019. augusztus 19-i megállapítások és ajánlások, Cummins kontra Írország (Trammon kőbánya) (ACCC/C/2013/107, ECE/MP.PP/C.1/2019/9, 79. pont); 2021. július 26-i megállapítások és ajánlások, OEKOBUERO és társai kontra Cseh Köztársaság (Dukovany atomerőmű) (ACCC/C/2016/143, ECE/MP.PP/C.1/2021/28, 97. pont).

¹⁸ 2018. október 4-i megállapítások és ajánlások, Stichting Greenpeace Netherlands kontra Hollandia (Borssele atomerőmű) (ACCC/C/2014/104, ECE/MP.PP/C.1/2019/3, 71. pont); 2019. augusztus 19-i megállapítások és ajánlások, Cummins kontra Írország (Trammon kőbánya) (ACCC/C/2013/107, ECE/MP.PP/C.1/2019/9, 83. pont); 2021. július 26-i megállapítások és ajánlások, OEKOBUERO és társai kontra Cseh Köztársaság (Dukovany atomerőmű) (ACCC/C/2016/143, ECE/MP.PP/C.1/2021/28, 104. pont).

¹⁹ Lásd a 18. lábjegyzetben szereplő hivatkozásokat, valamint a 2011. május 12-i megállapításokat és ajánlásokat, Global 2000 [Friends of the Earth Austria] kontra Szlovákia (Mochovce atomerőmű) (ACCC/C/2009/41, ECE/MP.PP/2011/11/Add.3, 57. pont) és a 2018. október 4-i megállapításokat és ajánlásokat, Fons de Defensa Ambiental kontra Spanyolország (Uniland Cementera) (ACCC/C/2013/99, ECE/MP.PP/C.1/2017/17, 85. pont).

50. A hulladéklerakó környezeti hatásai egyrészt a hulladék tárolásán alapulnak, amit a Cseh Köztársaság hangsúlyoz. Különösen abban az esetben, ha a hulladéklerakónak tervezési hibái vannak, a hulladék károsíthatja a felszín alatti vizeket, vagy elégtelen lefedés esetén más területeket szennyezhet. A nem megfelelően együtt tárolt hulladéktípusok káros kémiai reakciókhoz vagy olyan biológiai folyamatokhoz vezethetnek, amelyek káros környezeti hatásokat eredményeznek. Ezek a káros hatások azonban a használati idő hosszabbításával nem változnak mindaddig, amíg a hulladéklerakó területe és kapacitása, valamint az egyes káros környezeti hatások megelőzéséhez szükséges intézkedések fennmaradnak. Ebből a szempontból az engedély puszta meghosszabbítása esetén nem további környezeti hatásokról van szó.

51. Ezzel szemben, amint azt a Bizottság hangsúlyozza, már a hulladéknak a hulladéklerakóba történő szállítása és az ottani esetleges feldolgozási műveletek is további környezeti hatásokat okoznak: E tekintetben különösen a közlekedésre kell gondolni, valamint arra, hogy egy *de lege artis* lezárt hulladéklerakó a teljes lefedés miatt valószínűleg kevesebb szennyező anyagot, különösen kevesebb kellemetlen szagot vagy port bocsát ki a levegőbe, mint egy olyan hulladéklerakó, amelyet még mindig hulladékkal töltenek fel. A működésből eredő ilyen környezeti hatások – legalábbis időbeli szempontból – növekednének a további hulladékok lerakása időtartamának meghosszabbítása következtében. E környezeti hatások az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 2. pontjában szereplő környezetszennyezés fogalma alá tartoznának.

52. De hogyan értékelhető az, hogy ezek a további környezeti hatások eléri-e a hulladéklerakó jelentős változtatásának mértékét?

1. A kapacitásra vonatkozóan meghatározott küszöbértékekről

53. E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az ipari kibocsátási irányelv 20. cikkének (3) bekezdése meghatározza, hogy mely változtatások tekintendők minden esetben jelentősnek. Ezek olyan változtatások, amelyek önmagukban eléri az I. mellékletben a kapacitásra vonatkozóan meghatározott küszöbértékeket. Ennek megfelelő rendelkezés található az Aarhusi Egyezmény I. mellékletének 22. pontjában is. Az ilyen jellegű változtatások esetében szükségszerűen feltételezni kell, hogy jelentős hatást gyakorolnak a környezetre.

54. A hulladéklerakók esetében az ipari kibocsátásokról szóló irányelv I. mellékletének 5.4. pontja szerint a napi kapacitásnak legalább 10 tonnával vagy a teljes kapacitásnak legalább 25 000 tonnával kellene növekednie ahhoz, hogy teljesüljön a 20. cikk (3) bekezdésében előírt feltétel.²⁰

55. A hulladék hosszabb időn keresztül történő szállításának és lerakásának hatása e kritérium szerint nem tűnik jelentősnek, mivel a szóban forgó engedély nem változtatja meg a hulladéklerakó terjedelmét vagy teljes kapacitását. Ennélfogva a Cseh Köztársaság azt az álláspontot képviseli, hogy az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 20. cikkének (3) bekezdésében előírt feltételek nem teljesülnek.

²⁰ Az Aarhusi Egyezmény I. melléklete 22. pontjának alkalmazásában ugyanezeket a küszöbértékeket az I. melléklet 5. pontjának negyedik francia-bekezdése határozza meg.

56. Mindazonáltal a szóban forgó engedély nélkül nem kerülne sor további hulladéklerakásra. Ennek megfelelően a Bizottság azt javasolja, hogy a hulladéklerakás meghosszabbítására vonatkozó határozat értékelése a hulladéklerakónak az eredeti engedélyben foglalt fennmaradó kapacitásán alapuljon. Ezt a fennmaradó kapacitást ugyanis csak a meghosszabbításra vonatkozó határozat alapján lehetett kimeríteni.

57. Úgy tűnik, hogy a meghosszabbítás időpontjában a hulladéklerakóban még mintegy 50 000 tonna hulladék²¹ számára volt hely, amely mennyiség jóval meghaladja az ipari kibocsátásokról szóló irányelv I. melléklete 5. pontjának negyedik franciabekezdésében a hulladéklerakókra vonatkozóan meghatározott 25 000 tonnás küszöbértéket. Ha ez az információ helytálló, amit a nemzeti bíróságnak kellene megvizsgálnia, akkor a Bizottság álláspontja azt eredményezné, hogy szükségszerűen jelentős változtatást kell megállapítani.

2. A releváns döntési gyakorlatról és ítélkezési gyakorlatról

58. Ez a megfontolás összhangban van a Jogkövetési Bizottság döntési gyakorlatával,²² és első pillantásra úgy tűnik, hogy a Bíróság KHV-irányelvvel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában is megtalálhatók ennek alapjai.

59. Mindazonáltal a Bíróság azon ítélete, amelyre a Bizottság hivatkozik,²³ kevésbé működőképes, mint amilyennek tűnik. Egy gázterminálra vonatkozó engedély ezen ítéletben vizsgált megújítása ugyanis feltétele volt annak, hogy első alkalommal építési munkálatokat végezzenek, mivel a korábban kiadott engedélyt soha nem használták fel.

60. Hasonló volt a helyzet a Wells ügyben²⁴, amelyre a Bíróság az említett ítéletében hivatkozott. A Wells ügy ugyanis egy olyan kőbányára vonatkozott, amelyet már hosszú ideje bezártak, és amelyet a szóban forgó engedély nélkül nem lehetett volna újra használni.

61. Mindkét esetet az jellemzi tehát, hogy a szóban forgó engedélyek alapvetően új, korábban nem létező környezeti hatásokat tettek lehetővé.

62. Ezzel szemben meglévő, további munkálatokat nem igénylő infrastruktúra használatára vonatkozó engedélyek meghosszabbítása esetén, például egy repülőtér²⁵ vagy egy hulladéklerakó²⁶ üzemeltetési engedélye esetében a Bíróság nem követelte meg a nyilvánosság részvételével zajló környezeti hatásvizsgálatot.

63. Következésképpen úgy tűnik, hogy a környezeti hatások lényegében változatlan fennmaradása esetén a Bíróság nem látja szükségesnek környezeti hatásvizsgálat elvégzését. A Bíróság nyilvánvalóan nem tekintette relevánsnak azt a tényt, hogy e környezeti hatások a fennmaradásuk révén idővel összességükben növekednek.

²¹ A szóban forgó határozat 4. oldala, hivatkozás a 6. lábjegyzetben.

²² 2021. július 26-i megállapítások és ajánlások, OEKOBUERO és társai kontra Cseh Köztársaság (Dukovany atomerőmű) (ACCC/C/2016/143, ECE/MP.PP/C.1/2021/28, 99. pont). Lásd továbbá: az Inter-Environnement Wallonie und Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen ügyre vonatkozó indítványom (C-411/17, EU:C:2018:972, 91. és azt követő pontok).

²³ 2020. szeptember 9-i Friends of the Irish Environment ítélet (C-254/19, EU:C:2020:680, 43–47. pont).

²⁴ 2004. január 7-i Wells ítélet (C-201/02, EU:C:2004:12, 45. és 46. pont).

²⁵ 2011. március 17-i Brussels Hoofdstedelijk Gewest és társai ítélet (C-275/09, EU:C:2011:154, 24. pont).

²⁶ 2012. április 19-i Pro-Braine és társai ítélet (C-121/11, EU:C:2012:225, 32. pont).

64. A KHV-irányelvre vonatkozó ítélkezési gyakorlat ezen értékeléseinek az ipari kibocsátásokról szóló irányelvre való alkalmazása esetén tehát kétséges, hogy a már engedélyezett és működő hulladéklerakó fennmaradó kapacitásának kihasználására vonatkozó lehetőség önmagában megalapozhatja az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 20. cikke (3) bekezdésének alkalmazását.

3. Az eredeti engedély terjedelméről

65. A Bíróságnak a KHV-irányelvvel kapcsolatos ítélkezési gyakorlata az eredeti engedély terjedelmére vonatkozó olyan feltételezésekkel magyarázható, amelyek végső soron az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 9. pontja értelmezéséhez is utat mutatnak.

66. Ha ugyanis bizonyos környezeti hatások már ezzel az engedéllyel összefüggésben környezeti hatásvizsgálat tárgyát képezték, akkor az engedély későbbi meghosszabbítása esetén főszabály szerint nincs szükség a vizsgálat megismétlésére.²⁷ Ha viszont a korábbi engedélyezés során elmulasztották a szükséges vizsgálatot, akkor a későbbi engedélyezés során szükség lehet a vizsgálat elvégzésére – függetlenül attól, hogy e későbbi engedély önmagában véve megköveteli-e a környezeti hatásvizsgálatot.²⁸

67. Erre vonatkozóan szintén vannak támpontok a Jogkövetési Bizottság döntési gyakorlatában. Ez utóbbi ugyanis azt is figyelembe vette, hogy az eredeti részvétel során tájékoztatták-e a nyilvánosságot az engedély lehetséges jövőbeni meghosszabbításáról, és így annak volt-e lehetősége észrevételeket tenni az ezzel összefüggő környezeti hatásokkal kapcsolatban.²⁹

68. Az üzemeltetési engedély meghosszabbítása esetén az egyszerű változtatás és az ipari kibocsátásokról szóló irányelv 3. cikkének 9. pontja értelmében vett jelentős változtatás közötti elhatárolás tehát attól függ, hogy a hosszabb üzemeltetési időtartam miatt bekövetkehetnek-e olyan jelentős káros környezeti hatások, amelyekre az eredeti engedély nem terjedt ki, és amelyek ezért újbóli vizsgálatot igényelnek.

69. A jelen ügyet illetően a Cseh Köztársaság és az FCC a nemzeti eljárásban azzal érvel, hogy a hulladéklerakásra vonatkozó engedély szóban forgó meghosszabbítása már kezdettől fogva a hulladéklerakó engedélyének részét képezte. Ennek az az oka, hogy nem az engedély érvényességi ideje, hanem a teljes tervezett kapacitás volt a hulladéklerakás időtartamára vonatkozó releváns paraméter.

70. Ezen érvelés szerint ezt az is alátámasztja, hogy úgy tűnik, hogy a meghosszabbításról való lemondás gyakorlatilag további változtatások szükségességét eredményezné. A hulladéklerakóról szóló irányelv 7. cikkének g) pontjában előírt lezárási tervet esetleg módosítani kellene, mivel az teljesen feltöltött hulladéklerakón alapul. Adott esetben a lerakót a káros környezeti hatások megelőzése érdekében hulladékon kívüli más anyagokkal kellene feltölteni.

²⁷ Lásd: 2011. szeptember 22-i Valciukienė és társai ítélet (C-295/10, EU:C:2011:608, 61. és 62. pont); 2015. szeptember 10-i Dimos Kropias Attikis ítélet (C-473/14, EU:C:2015:582, 58. pont), mindkettő a bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2001. június 27-i 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2001. L 197., 30. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 6. kötet, 157. o.) kapcsolatban.

²⁸ 2011. március 17-i Brussels Hoofdstedelijk Gewest és társai ítélet (C-275/09, EU:C:2011:154, 37. pont).

²⁹ 2019. augusztus 19-i megállapítások és ajánlások, Cummins kontra Írország (Trammon kőbánya) (ACCC/C/2013/107, ECE/MP.PP/C.1/2019/9, 85. pont).

71. Másként kellene értékelni azokat az eseteket, amelyekben egy meghatározott, zárt időtartamra kiadott engedély meghosszabbításáról van szó. Ebben az esetben elképzelhető, hogy az eredeti engedély esetében egy bizonyos maximális üzemeltetési időtartamot vettek alapul.³⁰ Hasonló megközelítést kellene alkalmazni az ideiglenes vagy átmeneti megoldások folytatására is. Az olyan régi engedély meghosszabbítását, amelyhez még nem volt szükség a nyilvánosság részvételére, és amelynek hatásait eredetileg még nem ismerték teljeskörűen, vagy amelynek a mai szabványokkal való összeegyeztethetősége kétséges, főszabály szerint szintén inkább jelentős változtatásnak kellene tekinteni.

72. Összefoglalva megállapítható, hogy a további környezeti hatásokat az jellemzi, hogy azokat még nem vették figyelembe a tevékenységre vonatkozó korábbi engedélyben és a nyilvánosság e tekintetben biztosított részvétele során.

73. Végző soron azonban ezeknek a konkrét körülményeknek az értékelése a nemzeti bíróság feladata.

V. Véggövetkeztetés

74. Összefoglalva azt javaslom tehát a Bíróságnak, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemre a következő választ adja:

Az ipari kibocsátásokról szóló 2010/75 irányelv 3. cikkének (9) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy valamely létesítmény „jelentős változtatása” abban az esetben foglalja magában a hulladéklerakóban történő lerakás időtartamának a hulladéklerakó jóváhagyott legnagyobb terjedelmének és teljes engedélyezett kapacitásának egyidejű módosítása nélküli meghosszabbítását, ha az engedély meghosszabbítása további jelentős környezeti hatásokat eredményezhet. A további környezeti hatásokat az jellemzi, hogy azokat még nem vették figyelembe a tevékenységre vonatkozó korábbi engedélyben és a nyilvánosság e tekintetben biztosított részvétele során.

³⁰ Lásd a felügyelőbizottság 2018. október 4-i megállapításait és ajánlásait, Stichting Greenpeace Netherlands kontra Hollandia (Borssele atomerőmű) (ACCC/C/2014/104, ECE/MP.PP/C.1/2019/3, 65., 66. és 71. pont) és 2021. július 26-i megállapításait és ajánlásait, OEKOBUEO és társai kontra Cseh Köztársaság (Dukovany atomerőmű) (ACCC/C/2016/143, ECE/MP.PP/C.1/2021/28, 104. pont). Lásd továbbá a 2019. augusztus 19-i megállapításokat és ajánlásokat, Cummins kontra Írország (Trammon kőbánya) (ACCC/C/2013/107, ECE/MP.PP/C.1/2019/9, 79. pont).